

Rezime Izvještaja guvernera - mart 2011

Ažurirano: 07.06.2011. godine

U Izvještaju guvernera za mart 2011. godine dat je pregled makroekonomskog ambijenta, ocjena sprovođenja politike Centralne banke i stabilnosti finansijskog sistema, kao i izvještaj o poslovanju Centralne banke.

Iako je Crna Gora u četvrtom kvartalu prethodne godine izašla iz recesije, još uvijek je rano govoriti o potpunom oporavku jer se efekti krize i dalje osjećaju i pojedini rizici u sistemu su još uvijek prisutni. Procjenjuje se da je ostvareni rast u 2010. godini bio između 1% i 2%, a prognoze svih relevantnih međunarodnih finansijskih institucija su da će stopa rasta u 2011. godini biti viša i kretati se u rasponu od 2% do 4%.

Godišnja stopa inflacije, mjerena indeksom potrošačkih cijena, iznosila je 3,7% u martu 2011. godine, a u odnosu na decembar 2010. godine 3,3%. Na mjesečnom nivou zabilježen je rast od 2%, što predstavlja najveći mjesečni rast od kako se mjeri preko indeksa potrošačkih cijena. Nakon posljednjeg skoka cijena u martu, korigovana je prethodna projekcija tako da se za 2011. godinu očekuje kretanje inflacije u rasponu od 3,50% (optimistička procjena) do 5,75% (pesimistička procjena).

Industrijska proizvodnja je u prva tri mjeseca 2011. godine zabilježila pad od 0,4% u odnosu na isti period prethodne godine, čemu je doprinio pad proizvodnje u sektoru proizvodnje električne energije, gasa i vode. Rast proizvodnje je evidentiran u sektoru vađenja ruda i kamena i sektoru prerađivačke industrije.

Broj dolazaka turista u prva tri mjeseca 2011. godine povećao se za 2,6%, dok se broj noćenja smanjio za 5,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Većina vidova saobraćaja je ostvarila rast. Povećan je prevoz robe u željezničkom i vazdušnom saobraćaju, dok je u drumskom saobraćaju zabilježen pad. Kod prevoza putnika rast je zabilježen u vazdušnom i drumskom saobraćaju, dok je u željezničkom saobraćaju ostvaren pad. Šumarstvo je u prva tri mjeseca 2011. ostvarilo rast proizvodnje od 102,1% u odnosu na isti period prethodne godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je zabilježilo pad od 0,8% u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu, mjereno efektivnim časovima rada. Promet robe u trgovini na malo (u tekućim cijenama) u martu 2011. u odnosu na isti mjesec prethodne godine veći je za 37,7%, a u odnosu na februar 2011. godine za 25,7%.

Broj zaposlenih u martu 2011. godine je povećan za 0,5% u odnosu prethodni mjesec, dok je u odnosu na mart 2010. godine smanjen za 7,3%. Broj nezaposlenih lica je smanjen za 0,9% u martu 2011. u odnosu na prethodni mjesec, a za 1,1% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Na kraju marta 2011. godine od 54.919 pravnih i fizičkih lica koji obavljaju djelatnost, njih 14.581 ili 26,6% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim

mjesecom došlo je do povećanja broja blokiranih pravnih i fizičkih lica za 1,1%, a u odnosu na decembar 2010. godine za 3,3%. Ukupan iznos duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa iznosi 301,6 miliona eura, što predstavlja porast u odnosu na februar 2011. godine za 5,8%, a u odnosu na decembar 2010. godine za 18,8%. Koncentracija duga je bila relativno velika jer je 10 najvećih dužnika, koji čine 0,07% od ukupno evidentiranih dužnika, učestvovalo sa čak 20,3% u ukupnom dugu, po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika, koji čine 0,35% od ukupno evidentiranih dužnika, učestvovalo je sa 41,4% u ukupnom dugu, po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Kao ključni rizik u narednom periodu ostaje kreditni rizik i pored napora koje menadžment banaka ulaže na restrukturiranju kreditnog portfolija. Sa aspekta likvidnosti, stanje u bankarskom sistemu je na zadovoljavajućem nivou. Kapital banaka je u martu 2011. godine u odnosu na prethodni mjesec povećan za 2% (najvećim dijelom zbog izvršene dokapitalizacije kod jedne banke), dok je u odnosu na decembar 2010. godine smanjen za 2,7%. Likvidna aktiva je u martu iznosila 563,8 miliona eura i bila je niža za 1,2% u odnosu na prethodni mjesec, dok je povećana u odnosu na decembar 2010. godine za 0,2%. Bilansna suma banaka je smanjena za 1,4% u odnosu na februar 2011., koliko iznosi i smanjenje u odnosu na decembar 2010. godine. Depoziti su u martu smanjeni za 1,9% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na decembar prethodne godine za 0,4%. Banke su zabilježile pad kredita od 2,8% u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na decembar 2010. godine ostvaren pad od 4,9%. Došlo je do povećanja kredita koji kasne sa naplatom za 1,5% u odnosu na februar 2011. godine, a u odnosu na kraj prethodne godine njihov rast je 18,3%. Nekvalitetni krediti su u martu smanjeni u odnosu na prethodni mjesec za 0,6%, dok su u odnosu na kraj prethodne godine veći za 5,3%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa u martu 2011. godine iznosila je 9,67%, što predstavlja rast od 0,04 procentna poena u odnosu na prethodni mjesec, koliko iznosi i rast u odnosu na decembar 2010. godine. Istovremeno, prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 3,23% i ostvarila je rast od 0,01 procentni poen u odnosu na prethodni mjesec, a pad od 0,03 p.p. u odnosu na decembar 2010. godine. Ovakvo kretanje kamatnih stopa je rezultat metodologije koja pokriva sve kredite i depozite, a ne novoizdate kredite i novoprimitljene depozite.

Na kraju marta 2011. godine obavezna rezerva banaka iznosila je 164 miliona eura, što je za 1,8 miliona ili 1,1% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 0,6 miliona ili 0,4% manje u odnosu na kraj 2010. godine. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 69%, u državnim zapisima 23,9%, a na računu Centralne banke u inostranstvu 7,1%. Deset banaka je iskoristilo mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa.

Na kraju marta 2011. godine, prema preliminarnim podacima, bruto premija osiguranja iznosila je 5,2 miliona eura i što predstavlja rast od 14,1% u odnosu na prethodni mjesec. U njenoj strukturi dominantno učešće i dalje ima premija neživotnog osiguranja (85,8%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije

životnog osiguranja (14,2%). Ono što je značajno jeste nastavak trenda rasta bruto premije životnog osiguranja.

Konstatovano da je kriza na tržištu kapitala i dalje prisutna. U martu je zabilježen rast prometa, ali je ostvaren značajan pad oba indeksa u odnosu na prethodni mjesec.

Fiskalni deficit Crne Gore u martu 2011. godine, prema procjeni Ministarstva finansija, iznosio je 17,4 miliona eura, što je za 35,7% niže u odnosu na isti period prošle godine, kada je ostvaren deficit u iznosu od 27,1 milion eura. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 90,7 miliona eura ili 2,9% BDP-a, što je u odnosu na plan za navedeni mjesec više za 1,3%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u martu prošle godine, ostvaren je rast od 3,5%. Izdaci budžeta iznosili su 108,1 milion eura ili 3,4% BDP-a. U odnosu na isti period prošle godine, rashodi su manji za 5,7%. U martu je kapitalni budžet iznosio 2,1 milion eura.

Javni dug Crne Gore, na kraju marta 2011. godine, iznosio je 1.281,1 milion eura ili 40,4% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 381,9 miliona eura ili 12% BDP-a, a na spoljni dug 899,2 miliona eura ili 28,4% BDP-a. U odnosu na kraj prethodnog mjeseca stanje duga je uvećano za 22,7 miliona eura. Ukupan iznos garancija Crne Gore na kraju marta 2011. godine iznosio je 359,5 miliona eura ili 28,1% javnog duga, od čega su ino garancije iznosile 335,1 milion eura, dok su garancije izdate za kredite kod domaćih banaka iznosile 24,4 miliona eura. U odnosu na kraj prethodnog mjeseca, iznos izdatih garancija smanjen je za 17,8 miliona eura, i to po osnovu preuzetih domaćih garancija u navedenom iznosu.

Prema preliminarnim podacima, u prvom kvartalu 2011. godine deficit tekućeg računa bio je manji za 22,5% u odnosu na isti period 2010. godine i iznosio je 188,5 miliona eura. Spoljnotrgovinski deficit je, prema preliminarnim podacima Monstata, iznosio 238,6 miliona eura i za 6,5% je manji nego u prethodnoj godini. Izvoz roba je bio veći za 99,3% i iznosio je 111,2 miliona eura, dok je uvoz smanjen za 12,5% u odnosu na isti period 2010. godine. Ukupan priliv stranih direktnih investicija u prvom kvartalu 2011. godine iznosio je 125,4 miliona eura, dok je istovremeno odliv iznosio 11,2 miliona eura. Rezultat takvih kretanja je ostvareni neto priliv od 114,2 miliona eura, što je za 17,4% manje nego u istom periodu 2010. godine. Od ukupnog priliva stranih direktnih investicija vlasnička ulaganja su iznosila 83,2 miliona eura, dok je priliv u formi interkompanijskog duga iznosio 34 miliona eura. U strukturi vlasničkih ulaganja, investicije u preduzeća i banke čine 42,9% ukupnog priliva, a ulaganja u nekretnine 23,5%. Priliv novčanih sredstava po osnovu povlačenja sredstava rezidenata investiranih u inostranstvu iznosio je 8,2 miliona eura.

U Izvještaju su sublimirane realizovane ključne aktivnosti svih organizacionih jedinica u sastavu Centralne banke, a koje su bile u funkciji sprovođenja Politike Centralne banke u martu 2011.godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore.

U okviru realizacije Plana za izradu podzakonskih akata koje treba donijeti na osnovu novog Zakona o Centralnoj banci Crne Gore, donijeti su akti: kojima su uređeni instrumenti monetarne politike, kojima se reguliše upravljanje međunarodnim rezervama, koji se odnose na oblast platnog prometa i koje se odnose na oblast snabdijevanja gotovim novcem.

Kod upravljanja međunarodnim rezervama ispoštovan je princip likvidnosti i sigurnosti i permanentno je kontrolisana uspješnost investiranja i mjeren prinos na ukupan portfolio.

U svojstvu fiskalnog agenta izvršeni su poslovi u vezi sa emisijom državnih zapisa, koje emituje Crna Gora. Pored aktivnosti vezanih za kratkoročne domaće državne zapise, CBCG je učestvovala u aktivnostima kod druge emisije petogodišnjih euroobveznica Crne Gore (180 miliona eura po kamatnoj stopi od 7,25%).

Banke su redovno izdvajale zakonom propisani nivo obavezne rezerve i nije bilo korišćenja ovih sredstava u martu. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 99,98% u martu (2 minuta zastoja u radu). Uredno i blagovremeno su snabdijevane banke i drugi klijenti CBCG novčanicama i kovanim novcem u odgovarajućoj apoenskoj strukturi u eurima.

U okviru saradnje sa Ministarstvom pravde CG, nastavljene su aktivnosti na realizaciji projekta „Registar novčanih kazni i prekršajne evidencije“ (RNKIPE).

Pripremljeni su izvještaji koji su utvrđeni kao zakonska obaveza izvještavanja CBCG prema Skupštini i to: Godišnji izvještaj o radu u 2010. godini, Izvještaj o finansijskoj stabilnosti za 2010. godinu i Izvještaj o stabilnosti cijena za 2010. godinu. Pored toga, sa ciljem praćenja i analize stanja u svim segmentima od značaja za finansijski sistem, kao i utvrđivanja potencijalnih uzroka nestabilnosti, urađena je Analiza stanja likvidnosti kompanija u Crnoj Gori.